

УДК 378.016:821.161.2:008:614.253.4

Марія Цуркан

ORCID iD 0000-0003-2866-1743

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри суспільних наук та українознавства,
ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет»,
пл. Театральна, 2, 58002 Чернівці, Україна,
marichka-77@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті окреслено поняття професійної мовленнєвої компетентності іноземного студента-медика, запропоновано ефективні методи її формування на заняттях із української мови як іноземної на прикладі вивчення комунікативної теми «Кров. Донорство крові». Описано структуру і принципи формування професійної мовленнєвої компетентності, запропоновано систему лексико-граматичних вправ як ефективної технології формування професійної мовленнєвої компетентності майбутнього лікаря.

Ключові слова: ефективність освітнього процесу; медична термінологія; професійна мовленнєва компетентність; студент-іноземець; українська мова як іноземна.

<https://doi.org/10.28925/1609-8595.2019.3.5156>

Вступ. Українське суспільство, світова спільнота в цілому, висуває до фахівців-медиків високі вимоги щодо рівня професійних вмінь і навичок, здатності до постійного навчання та вдосконалення. І це закономірно, адже саме від лікаря часто залежить життя і здоров'я людини. Формування професійної компетентності, складовими якої є різні компетенції (мовна, мовленнєва, комунікативна, соціокультурна та інші), у процесі становлення майбутнього лікаря потребує міждисциплінарного обґрунтування інтегрованої моделі, удосконалення змісту, форм і методів навчання, створення сприятливих психолого-педагогічних умов практичної навчальної діяльності. Для іноземних студентів вивчення української мови як іноземної не тільки сприяє їх «входженню» в українське суспільство, а й відіграє важливу роль у формуванні професійної компетентності майбутнього лікаря. Сучасна міжнародна спільнота вимагає від лікаря не лише відповідного рівня теоретичних знань і практичних навичок, а й здатності ефективно діяти в критичних ситуаціях, приймати оперативні рішення, а діяти, в свою чергу, – значить комунікувати, дискутувати, обстоювати свою позицію. Цілком логічно, що в «Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання» передбачено, що іноземні студенти закладів вищої освіти нефілологічного профілю повинні оволодіти загальноживаною і професійно орієнтованою іноземною мовою.

Проблему оптимізації навчання професійного мовлення іноземних студентів-медиків досліджено у працях Е. Арцишевської, Є. Божович, Г. Загричук, І. Зимньої, Л. Зоріної, Г. Іванишин, М. Кабардової,

Г. Крицької, І. Крицького, С. Ожегова та інших вчених-педагогів. Так, у статтях Г. Іванишин запропоновано лінгводидактичну модель навчання діалогічного мовлення іноземців у закладі вищої медичної освіти, описано педагогічні умови формування професійної компетентності: «комунікативно-мовленнєве спрямування навчання української мови як іноземної; позитивна мотивація комунікативно-мовленнєвої діяльності іноземних студентів; інформаційно-методичний супровід навчання професійно зорієнтованого українського діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей» (Іванишин, 2014, с. 137). Учені Г. Крицька, І. Крицький, Г. Загричук виокремлюють три категорії факторів, що впливають на процес формування професійних компетентностей: соціальні, психологічні й організаційно-педагогічні (Крицька та ін., 2017). Якщо на перших два фактори вплив викладача мінімальний, то організаційно-педагогічні фактори суттєво залежать від викладача і як особистості, і як професіонала, а також від особливостей організації освітнього процесу в закладі. У цьому контексті варто зазначити, що процес навчання в українських закладах вищої медичної освіти за своєю суттю є білінгвальним: більшість англомовних студентів-іноземців опановують професію англійською мовою, однак «побутування» в українському соціокультурному середовищі, вивчення клінічних дисциплін на базі лікувальних медичних закладів відбувається шляхом вивчення української мови як іноземної. На думку М. Кушнірова, саме в процесі білінгвального навчання відбувається формування «особистості, відкритої до взаємодії з оточуючим світом, іноземна мова у процесі такого навчання є не лише засобом комунікації, але й інструментом пізнання світу, здобуття фахових

знань і вмінь, досягнення високого рівня мовної та мовленнєвої компетенції» (Кушніров, 2014, с. 252).

У сучасній педагогіці вчені диференціюють поняття «компетентність» і «компетенція». Так, Закон України «Про вищу освіту» визначає компетентність як «динамічну комбінацію знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» (Закон України «Про вищу освіту», 2014). У нашому дослідженні спираємося на диференціацію цих понять С. Сисоевою, яка вважає, що компетенція – це «визначена норма стосовно неперервної освіти, яка задається освітніми стандартами і використовується для формування вимог до результатів навчання, а компетентність визначає як «інтегровану особистісну якість особи (її капітал), яка формується на етапі навчання, остаточно формується і розвивається у процесі практичної діяльності та забезпечує компетентний підхід до вирішення професійних завдань» (Сисоева, 2015, с. 8).

Сучасні українські медики-педагоги під поняттям «професійна компетентність майбутнього лікаря» розуміють «теоретичну і практичну підготовленість студента на основі особистих і професійно важливих якостей; стан сформованості професійних знань, умінь і навичок, ціннісних орієнтацій, культури мовлення, стилю спілкування, аналітичних, прогностичних, проєктувальних здібностей, необхідних для виконання діяльності лікаря», а процес формування цієї компетентності у закладі вищої медичної освіти розглядають «як процес оволодіння стійкими, інтегрованими, системними знаннями з природничо-гуманітарних, фундаментальних і клінічних дисциплін; уміння застосовувати їх у нових, нестандартних ситуаціях; розвиток особистісно важливих якостей і професійно важливих властивостей, що забезпечить особистісне становлення майбутнього лікаря» (Крицький та ін., 2018, с. 46). Як бачимо, професійна мовленнєва компетентність є обов'язковою частиною професійної компетентності майбутнього лікаря, адже пов'язана із формуванням ціннісних орієнтацій, культури мовлення і стилю спілкування, а отже, відіграє ключову роль у становленні професійної особистості лікаря. Це стимулює вчених створювати нові ефективні технології та методи формування мовленнєвої компетентності іноземця, що й визначає актуальність нашого дослідження.

Мета статті – з'ясувати особливості формування професійної мовленнєвої компетентності іноземного студента-медика на заняттях із української мови як іноземної в процесі опанування іноземцем української медичної термінології на прикладі вивчення комунікативної теми «Кров. Донорство крові».

Структура і принципи формування професійної мовленнєвої компетентності. У процесі вивчення

української мови як іноземної формується мовна, мовленнєва і комунікативна компетентності, що забезпечують уміння ефективно використовувати українську мову в різних ситуаціях соціального, навчально-академічного та фахового спілкування, однак пріоритетною вважаємо саме мовленнєву компетентність, тому запропонована методична система навчання української мови як іноземної спрямована на формування практичних умінь і навичок усного та писемного мовлення у сфері професійної діяльності лікаря, опанування базового словника медичних термінів, уміння вести професійний діалог із пацієнтом, дискутувати на загальнонаукові і медичні теми. Якщо мовна професійна компетентність передбачає оволодіння нормами і правилами літературної мови, то мовленнєва професійна компетентність є системою вмінь і навичок застосування цих знань про мовні закони у процесі фахового спілкування.

У структурі професійної мовленнєвої компетентності іноземця-медика пропонуємо виокремлювати такі чотири компоненти: інформаційні (іноземний студент може здійснювати пошук, збір і передавання інформації українською мовою), аналітичні (іноземець набуває здатності класифікувати мовленнєвий потік, виокремлювати ключові слова, систематизувати й узагальнювати мовний матеріал, прогнозувати мовленнєві реакції співрозмовника); комунікативні (здатність студента до комунікативної інтеракції), соціальні (реалізація соціальних ролей студента-іноземця на рівні «студент – викладач», «студент-медик – пацієнт»).

Результативність формування професійної мовленнєвої компетентності залежить від правильного вибору принципів, підходів, методів, прийомів і засобів навчання. Основними принципами формування професійної мовленнєвої компетентності іноземних студентів-медиків вважаємо такі: принцип домінування комунікативного підходу і професійно орієнтованого наповнення змістової складової навчальної дисципліни «Українська мова як іноземна»; принцип системності при підготовці завдань із усіх видів мовленнєвої діяльності (читання, говоріння, аудіювання, письма); принцип адаптації навчальних матеріалів до комунікативних потреб студентів-медиків; принцип комунікативної цінності (навчальний матеріал повинен мати прагматичне значення для студента); принцип інформативної новизни (змістова частина мовленнєвих повідомлень активізує увагу іноземця до запропонованої комунікативної теми); принцип поетапного формування мовленнєвої компетентності.

Система лексико-граматичних вправ. Відповідно до визначення, запропонованого в «Українському педагогічному словнику» за редакцією С. Гончаренка (1997), вправа – це «повторне виконання дії з метою її засвоєння» (с. 91). У процесі формування професійної мовленнєвої компетентності вправа є не єдиною процедурою, в рамках якої здійснюються

всі компоненти процесу навчання (усвідомлення змісту її дії, її закріплення, узагальнення й автоматизація), а лише однією із процедур разом із поясненням і заучуванням, які передують вправам і забезпечують початкове усвідомлення змісту дії і її попереднє закріплення. У методиці навчання іноземних мов типологія вправ базується на основі певних критеріїв: 1) спрямованість на прийом або видачу інформації (рецептивні, репродуктивні, рецептивно-репродуктивні, продуктивні, рецептивно-продуктивні); 2) комунікативність (комунікативні, умовно-комунікативні, некомунікативні); 3) вмотивованість (вмотивовані, невмотивовані); 4) рівень керування (з повним, частковим, мінімальним керуванням); 5) ігровий компонент; 6) наявність опор (вправи без опор, із спеціально створеними опорами, з природними опорами); 7) спосіб виконання вправи (фронтальні, хорові, індивідуальні, парні, у групах) (Методика навчання іноземних мов і культур, 2013, с. 183–186). Порядок подачі вправ у навчальних матеріалах повинен бути не хаотичним, а чітко продуманим, логічно впорядкованим по вертикалі як структура і по горизонталі як система. Тісно пов'язані між собою вправи утворюють систему, яку можемо вважати своєрідним осердям процесу вивчення мови. Система лексико-граматичних вправ передбачає самостійну та кооперовану із викладачем діяльність студентів, спрямовану на досягнення поставлених цілей. Елементи цієї системи взаємодіють через повторення лексичних одиниць, лексико-граматичних і синтаксичних структур і передбачають градацію ступеня самостійності студента від нульового до повного. Варто відзначити, що система лексико-граматичних вправ, спрямованих на формування професійної мовленнєвої компетентності, є підсистемою, що входить до загальної моделі системи вправ навчання майбутніх лікарів-іноземців української мови.

Описана нами система лексико-граматичних вправ ґрунтується на поєднанні компетентнісного підходу, який передбачає «мотиваційну, рефлексивну, когнітивну, операційно-технологічну та інші складові результатів навчання, що відбиває прирощення не лише знань, умінь і навичок, а й досвіду емоційно-ціннісного ставлення» (Фіцула, 2008), компетентнісно-діяльнісного, орієнтованого на формування мовної особистості, яка володітиме вміннями й навичками використання засобів мови для успішної різнобічної життєвої діяльності (Кушніров, 2014, с. 350), комунікативного та особистісно і професійно орієнтованого підходів до навчання.

Реалізуючи принцип поетапного навчання, пропонуємо диференціювати систему лексико-граматичних вправ відповідно до таких трьох рівнів формування професійної мовленнєвої компетентності: *орієнтовно-підготовчого, стереотипно-ситуативного, варіативно-ситуативного*. На кожному етапі студент повинен виконати різні типи вправ, які забезпечують послідовність формування відповідних навичок.

На орієнтовно-підготовчому рівні варто розпочати із ознайомлення із базовою лексикою, адже основна частина заняття присвячена опануванню студентами медичної термінології як основи будь-якого професійного мовлення. У межах вивчення комунікативної теми «Кров. Донорство крові» укладаємо лексичний мінімум (*анемія, артеріальний, венозний, гематоген, гематологія, гематома, гематурія, гемоглобін, гемофілія, донор, донорство, еритроцити, згортання крові (коагуляція), капілярний, кров, кров'яний, кровний, крововилив, крововливання, крововтрата, кровозамінник, кровоздача, кровообмін, кровотворення, кровотеча, лейкоз (лейкемія) лейкоцити, резус-фактор, ремісія, реципієнт, тромбоцити*), на засвоєння якого спрямована система різнотипових лексико-граматичних і комунікативних вправ (рецептивно-репродуктивних, рецептивно-продуктивних, креативних). Важливо, щоб кожен із термінів лексичного мінімуму заняття був уведений у контекст у різних граматичних формах, а також використаний у всіх видах мовленнєвої діяльності – сприйнятті на слух, говорінні, читанні і письмі. Крім того, пропонуємо порційне засвоєння ключової медичної термінології з оптимальною кількістю до 10 терміноодиниць в одному завданні.

На наш погляд, опанування медичної терміно-системи повинно відбуватися на різних мовних рівнях: фонетичному, граматичному, словотвірному, фразеологічному, синтаксичному. Наприклад, іноземці часто мають труднощі з диференціюванням слів-паронімів, тому в межах кожної комунікативної теми викладач повинен виокремити пароніми і подати їхню контекстуальну валентність. До прикладу, у контексті вивчення вищезазначеної комунікативної теми доцільно наголосити на різній сполучуваності прикметників «кровний» і «кров'яний».

	<i>тиск</i>
	<i>зв'язок</i>
<i>кровний</i>	<i>сестра</i>
<i>кров'яний</i>	<i>слід</i>
	<i>брат</i>
	<i>компоненти</i>

Основним видом лексичних вправ у вивченні медичної термінології вважаємо вправи на встановлення відповідності між терміном і його значенням, оскільки переважна більшість медичної термінології має латинське походження і належить до інтернаціоналізмів, то частина професіоналізмів уже відома іноземцям. Наприклад: **Прочитайте лексичне значення слова, перша частина якого «гема», назвіть його і запишіть, використовуючи слова з довідки.**

1. **ГЕМА** _____ – наука про кров і кровотворні органи, яка вивчає їхню будову, функції та захворювання.

2. **ГЕМА** _____ – скупчення крові в м'яких тканинах, що з'являється в результаті порушення цілісності судин.

3. **ГЕМА** _____ – доброякісна пухлина, походження якої пов'язане з вадами формування судинної системи.

4. **ГЕМА** _____ – лікувальний препарат із крові, в складі якого є залізо.

5. **ГЕМА** _____ – хворобливе виділення крові з сечею.

Слова для довідки: гематурія, гематоген, гемангіома, гематома, гематологія.

У процесі засвоєння медичної термінології варто

звертати увагу студента на словотвірний рівень мови, адже це сприятиме вивченню основних мовних законів, засвоєння регулярних словотвірних моделей, вивчення нового слова може бути ефективним не тільки в контексті, а й у межах словотвірного ланцюжка чи словотвірного гнізда. Ці вправи не тільки збагачують словниковий запас іноземця, а й змушують поглянути на мову зсередини, брати безпосередню участь у творенні нових лексем. Як приклад, наведемо вправу на відтворення словотвірної моделі основоскладання.

Вправа.

Утворіть нові слова (спочатку прості віддієслівні іменники, а потім складні абстрактні іменники).

Визначте спосіб їх творення.

Зразок: Кров + вливати	→	<u>вливання</u>)	→	<u>крововливання</u>
Кров + (втрачати	→	_____)	→	_____
Кров + (вливати	→	_____)	→	_____
Кров + (творити	→	_____)	→	_____
Кров + (згортати	→	_____)	→	_____

На стереотипно-ситуативному рівні формування професійної мовленнєвої компетентності основним видом роботи вважаємо роботу з навчальним текстом як основним способом контекстуального засвоєння професійної лексики. Важливо підготувати іноземних студентів до сприйняття тексту через комплекс дотекстових вправ, коментарів, обговорення запитань, пояснення значень окремих нових слів, словосполучень чи фразеологізмів. Наприклад, перед читанням навчального тексту «Донорство крові» обговорюємо такі запитання: *Ви коли-небудь були донором? Чи ризикує донор своїм здоров'ям? А реципієнт? Скільки крові, на вашу думку, може віддати донор за один раз? Скільки разів на рік можна бути донором?*

Тема науково-популярного тексту – історія унікального австрійського донора Джеймса Гаррісона. Лексика, а також граматичні і синтаксичні структури тексту повинні бути адаптованими до мовного рівня іноземця, а сюжет має містити цікаву наукову інформацію, що стимулюватиме дискусію в межах студентської аудиторії.

Донорство крові

Донорство – це добровільна здача крові. Донором може стати кожна здорова людина у віці від 18 до 60 років. Травми, автокатастрофи, важкі пологи, хірургічні операції – те, від чого, на жаль, ніхто не застрахований.

Один із найстарших донорів Австралії цього року востаннє здав кров. 81-річний Джеймс Гаррісон врятував майже два з половиною мільйони дітей. Унікальність крові Гаррісона в антитілах, на основі яких вчені виготовляють препарат. Цей препарат дозволяє запобігти резус-конфлікту матері й ще не народженій дитини. Уперше Джеймс здав кров ще в 1967 році. Відтоді він робив це більше 1170 разів. Чоловік каже, що в підлітковому віці його врятувала кров донора. Саме тому він, коли одужав, пообіцяв допомагати іншим.

У сучасних клініках кров донора і реципієнта

перевіряють одночасно дванадцять незалежних трансфузіологів. Та все частіше лікарі намагаються взагалі обходитися без переливання крові й застосовують методи безкровної хірургії. Вони дають змогу зменшити ризик захворювання, вартість операцій і тривалість одужання. Це і спеціальні гама-ножі, і кровозамінники, і різні техніки відновлення крові. Але все ж без донорів сучасна медицина не може існувати. Донор дарує частинку себе іншим людям, дарує пацієнтам шанс на життя.

Щоб оцінити ступінь сприйняття тексту іншомовною аудиторією, використовуємо систему післятекстових вправ, зокрема, пошук спільнокореневих слів, слів-синонімів, антонімів, паронімів, відповіді на запитання до тексту або ж формулювання запитань, дискусія навколо порушених проблем, наприклад:

Вправа 1. Дайте відповіді на запитання до тексту.

У якому віці можна стати донором? Скільки життів врятував австралійський донор Джеймс Гаррісон? Чому Джеймс Гаррісон вирішив стати донором? Скільки разів «почесний донор» Австралії віддавав свою кров? Як сучасна медицина вирішує питання нестачі донорської крові? Чи може сучасна медицина існувати без донорів?

Вправа 2. Знайдіть у тексті словосполучення за першими поданими словами: зменшити ...; сучасна...; безкровна...; незалежний ...; донорська ...; хірургічні ...; переливання ... .

Найважливішим етапом у формуванні професійної мовленнєвої компетентності вважаємо *варіативно-ситуативний рівень*, що передбачає розвиток монологічного і діалогічного мовлення іноземного студента, продукування власного висловлювання в усній і письмовій формах. Оптимальним видом роботи закономірно є робота в парах (види вправ: складання діалогу, нумерація реплік в логічній послідовності, продумування пропущених реплік, поєднання реплік за схемою «питання – відповідь» тощо). Наприклад, у межах вивчення нашої комунікативної

теми рекомендуємо студентам-іноземцям прочитати початок діалогу лікаря-клініциста і студента-інтерна щодо визначення групи крові та резус-фактора з метою переливання крові та доповнити діалог шістьма репліками-рекомендаціями студента про поведінку донора до і після здачі крові. Такий вид роботи спонукатиме пошукову діяльність студента, розвиватиме творче і критичне мислення, а крім того, студент отримає нагоду продемонструвати свій професійний досвід.

Висновки. Отже, формування професійної мовленнєвої компетентності студента-іноземця відбувається одночасно на всіх мовних рівнях із урахуванням єдності чотирьох компонентів (інформаційних,

аналітичних, комунікативних і соціальних) і в тісній взаємодії із формуванням мовної і комунікативної компетентностей. Запропонована система лексико-граматичних вправ включає три рівні формування професійної мовленнєвої компетентності (орієнтовно-підготовчий, стереотипно-ситуативний, варіативно-ситуативний), що забезпечить студентів поетапне оволодіння медичною термінологією та створить навчальний простір для її ефективного використання як «мови професії». Перспективами подальших досліджень вважаємо вивчення особливостей формування комунікативної компетентності іноземних студентів-медиків у процесі вивчення української мови як іноземної.

Література

Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 366 с.

Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Ніколаєва С. Ю. (ред.). Київ: Ленвіт, 2003. 273 с.

Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. *Голос України*. 2014. № 148 від 06.08.2014.

Іванишин Г. Навчання професійно зорієнтованого діалогічного мовлення іноземних студентів медичних спеціальностей вищих навчальних закладів: лінгводидактична модель. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2014. № 10. С. 136–143.

Кушніров М. О. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: орієнтація на цінності особистісного розвитку й гуманізму. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2014. № 8 (42). С. 348–356.

Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін.; С. Ю. Ніколаєва (ред.). Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.

Крицька Г. А., Крицький І. О., Загричук Г. Я., Крицький Т. І. Перспективи та труднощі ефективного використання інноваційних технологій для забезпечення професійної підготовки студентів-медиків при вивченні клінічних дисциплін. *Медична освіта*. 2017. № 2 (74). С. 33–36. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2017.2.7826.

Крицький І. О., Гоцинський П. В., Крицький Т. І., Горішній І. М., Мочульська О. М., Крицька Г. А. Формування професійної компетентності майбутнього лікаря на прикладі студентів медичного факультету ТДМУ. *Медична освіта*. 2018. № 3. С. 44–47. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2018.3.8849.

Рагіна Ж. М. Підготовка майбутніх іноземних спеціалістів-медиків до професійного спілкування: дис. ...канд. пед. наук. Запоріжжя, 2017. 298 с.

Сисоєва С., Соколова І. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження: наукове видання. Київ: ЕКМО, 2012. 362 с.

Фіцула М. М. Педагогіка. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. 232 с.

Allen A. K. *Research skills for Medical Students*. Thousand Oaks: SAGE Publication Inc, 2012. 264 p.

References

Honcharenko, S. (1997). *Ukrayins'kyu pedahohichnyy slovnyk [Ukrainian Pedagogical Dictionary]*. Kyiv, Ukraine: Lybid (ukr).

Nikolaeva, S. Yu. (Ed.) (2003). *Zahal'noyevropeys'ki rekomendatsiyi z movnoyi osvity: vyvchennya, vykladannya, otsinyuvannya [European-wide recommendations on language education: study, teaching, assessment]*. Kyiv, Ukraine: Lentiv (ukr).

Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» 01.07.2014 1556-VII (2014) [Law of Ukraine «On Higher Education»]. *Holos Ukrainy*, 148 (06.08.2014) (ukr).

Ivanyshyn, H. (2014). Navchannya profesijno zoriyentovanoho dialohichnoho movlennya inozemnykh studentiv medychnykh spetsial'nostey vyshchykh navchal'nykh zakladiv: lnhvodydaktychna model' [Training of professionally oriented dialogical broadcasting of foreign students of medical specialties of higher educational institutions: lingvodidactic model]. *Teoriya i praktyka vykladannya ukrajins'koyi movy yak inozemnoyi*, 10, 136–143 (ukr).

Kushnirov, M. O. (2014). Suchasni pidkhody do navchannya inozemnoyi movy: oriyentatsiya na tsinnosti osobystisnoho rozvytku y humanizmu [Modern approaches to foreign language learning: focusing on the values of personal development and humanism]. *Pedahohichni nauky: teoriya, istoriya, innovatsiyi tekhnolohiyi*, 8 (42), 348–356 (ukr).

Krytska, H. A., Krytskyi, I. O., Zahriichuk, H. Ya., Krytskyi, T. I. (2017). Perspektyvy ta trudnoshchi efektyvnoho vykorystannia innovatsiynykh tekhnolohii dlia zabezpechennia profesiinoi pidhotovky studentiv-medykiv pry vyvchenni klinichnykh dystsyplin [Prospects and difficulties of effective use of innovative technologies for ensuring

- the professional training of medical students in the studying of clinical disciplines]. *Medychna osvita*, 2 (74), 33–36. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2017.2.7826 (ukr).
- Krytskyy, I. O., Hoshchynsky, P. V., Krytskyy, T. I., Horishniy, I. M., Mochulska, O. M., Krytska, H. A. (2018). Formuvannya profesiynoyi kompetentnosti maybutn'oho likarya na prykladi studentiv medychnoho fakultetu TDMU [Formation of professional competence of the future doctor on the example of students of the Medical Faculty of TDMU]. *Medychna osvita*, 3, 44–47. DOI: 10.11603/me.2414-5998.2018.3.8849 (ukr).
- Bigich, O. B., Boretska, G. E., Borisko, N. F., Gaponova, S. V., Majyer, N. V., Nikolayeva, S. Yu... Shuklina, S. I. (2013). *Metodyka navchanya inozemnykh mov i kultur: teoriya i praktyka* [Teaching methods of foreign languages and cultures: theory and practice], Kyiv, Ukraine: Lenvit (ukr).
- Rahrina, Zh. M. (2017). *Pidhotovka maibutnikh inozemnykh spetsialistiv-medykiv do profesiinoho spilkuvannia* [Preparation of future foreign medical specialists for professional communication]: Candidate's thesis. Zaporizhzhia, Ukraine (ukr).
- Sysoieva S., Sokolova I. (2012). *Problemy nepereranoi profesiinoyi osvity: tezaurus naukovoho doslidzhennia: nauk. Vydannia*. [Problems of Continuing Professional Education: Thesaurus of Scientific Research: Scientific Edition]. Kyiv, Ukraine: ЕКМО (ukr).
- Fitsula, M. M. (2008). *Pedahohika* [Pedagogics]. Ternopil, Ukraine: Educational book – Bogdan (ukr).
- Allen, A. K (2012). *Research skills for Medical Students*. Thousand Oaks, USA: SAGE Publication Inc. (eng).

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ НА ЗАНЯТИЯХ ПО УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ

Цуркан Мария, кандидат филологических наук, доцент кафедры общественных наук и украиноведения,
Буковинский государственный медицинский университет,
пл. Театральная, 2, 58002 Черновцы, Украина, marichka-77@ukr.net

В статье определены понятия профессиональной речевой компетентности иностранного студента-медика, предложены эффективные методы ее формирования на занятиях по украинскому языку как иностранному на примере изучения коммуникативной темы «Кровь. Донорство крови». Описана структура и принципы формирования профессиональной речевой компетентности, предложена система лексико-грамматических упражнений как эффективной технологии формирования профессиональной речевой компетентности будущего врача.

Ключевые слова: медицинская терминология; профессиональная речевая компетентность; студент-иностранец; украинский язык как иностранный; эффективность образовательного процесса.

FORMATION OF PROFESSIONAL LINGUISTIC COMPETENCY OF FOREIGN MEDICAL STUDENTS AT UKRAINIAN LANGUAGE CLASSES

Tsurkan Maria, PhD (Philology), Associate Professor of Social Sciences and Ukrainian Studies Department,
Bukovynian State Medical University,
2 Theatralna Sq., 58002 Chernivtsi, Ukraine, marichka-77@ukr.net

Formation of professional competence in the process of becoming a future doctor needs an interdisciplinary substantiation of integrated model, improvement of content, forms and methods of teaching, creation of favorable psychological and educational conditions of practical training activities. The article outlines the concept of professional language competence of a foreign medical student and suggests effective methods of mastering Ukrainian medical terminology as an essential component of professional competence. The methodical system as a combination of effective methods of forming professional language competence of a future physician is described on the example of studying the communicative theme «Blood. Blood Donors». The criteria of evaluation of student achievements, the state of formation of professional knowledge, skills and abilities, values orientations, culture of speech, style of communication are determined. The basic principles of the formation of professional linguistic competence are such as dominance of communicative approach and professionally oriented content «Ukrainian as a foreign language», the systemic principle in preparation of tasks for all types of speech activity (reading, speaking, listening, writing), the principle of adaptation educational materials for communicative needs of medical students. The four-component structure of professional language competence of a foreign doctor is described. In particular, the following four components are identified: informative (defining ways of perception, storage and transmission of information), analytical (including comparison, classification, abstraction, forecasting, systematization and specification of linguistic material); communicative (through which the information is transmitted, that is, there is a communicative interaction), social (realization of social roles of a foreign student at «student–teacher» and «student–physician–patient» levels).

Key words: efficiency of educational process; foreign student; medical terminology; professional language competence; Ukrainian as a foreign language.

Стаття надійшла до редакції 20.07.2019

Прийнято до друку 19.09.2019